

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

ГРАБИНСЬКИЙ Михайло Ігорович

УДК 341.1/8+339.727.3/.742.2

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН
У МІЖНАРОДНОМУ ПУБЛІЧНОМУ ПРАВІ**

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, професор
РЕПЕЦЬКИЙ Василь Миколайович,
завідувач кафедри міжнародного права
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ТИМЧЕНКО Леонід Дмитрович,
головний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту фіскальної політики
Університету державної фіскальної служби України;

кандидат юридичних наук, доцент
ТРОПІН Захар Володимирович,
доцент кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Захист відбудеться 26 квітня 2021 року о 13:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З роботою можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розіслано «24» березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. О. Ульянова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Найінтенсивніший розвиток міжнародних фінансово-кредитних правовідносин відбувся у ХХ ст. у зв'язку з наслідками світових війн і численними економічними кризами. Кількість міжнародних кредитних договорів щороку зростає, однак у науці міжнародного права досі не було проведено комплексного аналізу щодо них.

Слід зазначити, що наукові підходи до цих питань формувалися окремо радянськими та західними вченими. У своїх дослідженнях вони враховували специфіку політичного та економічного устрою своїх держав. З моменту розпаду соціалістичного табору вітчизняна наука міжнародного права отримала нові підходи до дослідження так званого «міжнародного валютного права» (як прототипу сучасного міжнародного фінансового права), які виникли через поєднання позицій радянської та західної школи міжнародного права. Однак зважаючи на взаємовиключний характер цих досліджень, їх результати слід актуалізувати та встановити, як здійснюється правове регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві.

Цим відносинам властиві галузеві особливості суб'єктного складу та джерел правового регулювання. Міжнародні кредитні договори, своєю чергою, містять відповідні спеціальні істотні умови. В процесі реалізації цих відносин досить часто починаються наукові суперечки про доцільність віднесення ТНК до переліку суб'єктів міжнародного публічного права в цілому. Зважаючи на те, що Україна є активним учасником міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, ця тема потребує належного наукового розроблення та аналізу.

Проблематика обраної теми дослідження зумовлена необхідністю переосмислення теоретичної основи міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. Однак можливість і правові підстави існування таких правовідносин за участю державоподібних утворень, народів і націй, що борються за самовизначення, а також використання альтернативних способів розрахунків (наприклад, із застосуванням криптовалют) ще не стали об'єктом спеціального вивчення в сучасній науці міжнародного права та потребують окремого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках планових наукових досліджень кафедри міжнародного права Львівського національного університету ім. Івана Франка в контексті теми «Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку» на 2012–2017 рр. (номер державної реєстрації 0113U00870) та теми «Україна в сучасних міжнародно-правових відносинах» на 2017–2021 рр. (номер державної реєстрації 0117U001397).

Метою дослідження є поглиблення та вдосконалення наукових знань, уявлень щодо правової природи міжнародних фінансово-кредитних відносин

на підставі комплексного аналізу їхнього змісту, виокремлення особливостей правового регулювання та розкриття їхньої сутності.

Для досягнення цієї мети у дисертаційній роботі поставлені такі **завдання**:

- розкрити процес становлення та розвиток фінансово-кредитних правовідносин у міжнародному публічному праві;
- встановити місце міжнародних фінансово-кредитних правовідносин у системі міжнародного права;
- розкрити сутність міжнародного кредитного договору як основного джерела фінансово-кредитного інституту міжнародного фінансового права та інші джерела цього інституту;
- визначити об'єкт і встановити співвідношення між суб'єктами та учасниками міжнародних публічних фінансово-кредитних правовідносин;
- з'ясувати зміст міжнародних фінансово-кредитних відносин та етапи їх розвитку;
- охарактеризувати фінансово-кредитні правовідносини України з міжнародними організаціями Бреттон-Вудської системи;
- охарактеризувати інші міжнародні фінансово-кредитні правовідносини за участю України.

Об'єктом дослідження є міжнародні фінансово-кредитні правовідносини, що виникають між суб'єктами міжнародного права на підставі норм міжнародного публічного права, а *предметом дослідження* є правове регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві.

Методи дослідження. Тема дослідження, його мета і завдання, специфіка об'єкта й предмета зумовили його методологічну основу. Застосування загальнонаукового діалектичного методу дало змогу визначити сутність базових понять «міжнародне економічне право», «міжнародне фінансове право», «фінансово-кредитний інститут міжнародного фінансового права», «міжнародні фінансово-кредитні правовідносини», «міжнародний кредитний договір», а також визначити їх особливості (підрозділи 1.2, 2.1). Застосування загальнонаукового аналітичного методу та методу конкретизації дало змогу визначити місце фінансово-кредитного інституту в міжнародному публічному праві (підр. 1.2). За допомогою історико-правового методу досліджено генезу та етапи розвитку фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві (підр. 1.1). Аналіз величезної кількості правових актів, ухвалених у рамках ММО, базувався на використанні формально-юридичного методу (догматичного) (підр. 2.2, 3.1, 3.2). Застосування порівняльно-правового методу дало змогу з'ясувати особливості правової природи кожної з міжнародних економічних (фінансових) організацій (підр. 3.1, 3.2). Формально-юридичний та системно-функціональний методи використані при визначенні особливостей джерел і змісту фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві (підр. 1.3, 1.4, 2.1, 2.2). Метод прогнозування

допоміг охарактеризувати можливі варіанти розвитку міжнародних фінансово-кредитних правовідносин (підр. 3.2).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження виступили наукові праці таких вітчизняних і зарубіжних учених: А. Б. Альтшулера, С. С. Андрейченко, В. В. Мицика, В. Г. Буткевича, О. В. Буткевич, М. О. Баймуратова, М. В. Буроменського, І. І. Лукашука, О. О. Мережка, В. М. Репецького, Г. І. Тункіна, О. В. Тарасова, В. М. Шумілова, В. А. Василенка, Д. А. Керимова та ін.

Питання міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, їх об'єктів та суб'єктів в незалежній Україні почали вивчатись порівняно недавно (після 2000 року) і лише опосередковано. Вагомий внесок у дослідження міжнародного фінансового права зробили українські вчені – фахівці з міжнародного права, зокрема Є. В. Палій, Л. Д. Тимченко, З. В. Тропін, Б. М. Криволапов, Я. М. Вільчак, Х. В. Шперун, О. І. Дунас, І. І. Дахно, О. А. Музика-Стефанчук, А. В. Лабунська, Л. Л. Лазебник та інші.

Нормативну та емпіричну основу дослідження становлять міжнародно-правові акти, міжнародно-правові звичаї, установчі договори міжнародних фінансових організацій, рішення міжнародних економічних організацій тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що робота є першим у вітчизняній науці міжнародного права спеціальним комплексним дослідженням правового регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві. Новизна конкретизується у таких основних положеннях, які були отримані у результаті дослідження:

уперше:

– встановлено місце фінансово-кредитного інституту в системі міжнародного права. Це інститут міжнародного фінансового права, яке, своєю чергою, є підгалуззю міжнародного економічного права, що є галуззю міжнародного публічного права;

– досліджено вплив загальних принципів права, основних принципів міжнародного права та галузевих принципів міжнародного економічного права у міжнародних публічних фінансово-кредитних правовідносинах, визначено межі їх застосування;

– розмежовано правовий статус суб'єктів міжнародного фінансового права, суб'єктів та учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, визначено важливість виокремлення суб'єктів правовідносин і учасників відповідно до їх функціональної ролі, встановлено здатність окремих утворень бути учасниками правовідносин, не виступаючи при цьому суб'єктами міжнародних фінансово-кредитних правовідносин;

– встановлено специфічні істотні умови міжнародних кредитних договорів (такі як сума кредиту, його строк, відсоток за користування, кількість та обсяг траншів позики і мета, з якою було надано кредит);

удосконалено:

– класифікацію суб'єктів міжнародного економічного права залежно від ступеня їх залученості до міжнародних економічних відносин (зокрема, з урахуванням їх ролі та у взаємозв'язку з класифікацією учасників таких правовідносин) та залежно від рівня їх економічного розвитку (внесено зміни до елементів щодо держав-суб'єктів, відповідно до поділу, який використовує ООН та МВФ);

– доктринальні підходи до розуміння, тлумачення та розмежування понять «фінансово-кредитний», «валютно-кредитний», «валютний» і «монетарний», а також щодо доцільності використання терміну «фінансово-кредитний»;

– положення про генезу, розуміння та тлумачення понять «кредит», «позика», «позичка» та «інвестиція» у міжнародному публічному праві та національних системах права;

– тезу щодо розуміння відповідальності в міжнародному економічному праві у зв'язку з існуванням Ямайської (Кінгстонської) валютної системи, що не забезпечена золотом та іншими дорогоцінними металами;

– тезу про змістовну характеристику участі України в діяльності міжнародних фінансових організацій. Крім існуючого критерію, що полягає у кількості та сумах кредитних коштів, що були залучені в рамках міжнародних кредитних договорів, додатково проаналізовано умови, які стоять перед Україною як Позичальником, у зв'язку з потребою залучення таких коштів;

– підходи до визначення ролі актів міжнародних організацій у процесі міжнародного нормотворення, а саме – значення рекомендацій цих організацій для виконання міжнародних кредитних договорів, зміцнення національної економіки держави-Позичальника, а також для подальшого повернення кредиту;

набули подальшого розвитку:

– положення щодо становлення та розвитку міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, їх трансформації через три етапи: «Золотий стандарт», Бреттон-Вудську багатосторонню валютну систему та Ямайську (Кінгстонську) валютну систему, що діє з 1976 року і донині. Кожен із цих етапів має свої характерні особливості щодо об'єкта правового регулювання цих відносин, а саме – забезпеченість монетарної системи, що впливає на правоздатність, дієздатність і деліктоздатність сторін;

– обґрунтування форм і видів міжнародних договорів у міжнародному фінансовому праві залежно від сторін, учасників та їх характерних ознак, умов і шляхів реалізації. Зокрема, такі договори зазвичай укладаються у письмовій формі, в декількох документах, між двома чи трьома сторонами, виконуються одним або декількома траншами тощо;

– питання ефективності участі України в діяльності міжнародних фінансових організацій, у формах укладення, дії та виконанні міжнародних кредитних договорів, питання змін в економічній та політичній сфері України та змін

у чинному законодавстві щодо пенсійного забезпечення, ринкових цін на енергоресурси, кримінальної відповідальності за незаконне збагачення тощо;

– наукові підходи та запропоновано авторське визначення таких категорій:

– «міжнародний кредитний договір» – міжнародна угода, що регулює публічні правовідносини, які виникають між суб'єктами міжнародного фінансового права щодо виникнення, зміни та припинення фінансово-кредитних відносин, зокрема укладення, зміни, розірвання, виконання, а також контролю за виконанням і покладення відповідальності за невиконання міжнародних кредитних зобов'язань;

– «фінансові інструменти у міжнародному економічному праві» – міжнародні договори, укладені між суб'єктами міжнародного фінансового права, на підставі яких виникають взаємні права та обов'язки фінансово-економічного характеру, а також процедурні та політико-правові алгоритми досягнення згоди із зазначених питань;

– «фінансово-кредитний інститут у міжнародному фінансовому праві» – сукупність правових норм, які регулюють відносини щодо кредитування чи фінансування різних галузей економіки на оплатній чи безоплатній основі, які виникають між суб'єктами міжнародного публічного права, в основі яких лежить їх публічний інтерес щодо ефективного внутрішнього функціонування економіки, та які характеризуються тривалістю і систематичністю;

– «міжнародне фінансове право» – підгалузь міжнародного економічного права, яка є сукупністю міжнародно-правових принципів і норм, що регулюють фінансові відносини між суб'єктами міжнародного права, а саме – міжнародні розрахункові правовідносини, міжнародні фінансово-кредитні правовідносини, правовідносини з фінансового забезпечення торгових угод тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження, сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані:

– у *науково-дослідній роботі* – як основа для подальшого дослідження фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві;

– у *правотворчій діяльності* – під час розроблення міжнародно-правових документів у галузях права міжнародних договорів, права міжнародних організацій, міжнародного економічного права, міжнародного фінансового права;

– у *правозастосовній діяльності* в роботі КМУ, МЗС, Мінфіну і Мін'юсту, в рамках фінансово-економічного співробітництва України з міжнародними економічними організаціями групи Світового банку, МВФ, ЄБРР, ЄІБ тощо, європейської інтеграції України, гармонізації законодавства України з європейськими правовими стандартами тощо;

– у *навчальному процесі* – при викладанні студентам закладів вищої освіти курсів «Міжнародне публічне право», «Право міжнародних організацій», «Право

міжнародних договорів», «Міжнародне економічне право» та «Міжнародне фінансове право», а також при підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних вказівок.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри міжнародного права факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Теоретичні положення дисертації доповідалися на семи міжнародних науково-практичних конференціях: V міжнародна науково-практична конференція «Развитие науки в XXI веке» (Донецьк-Харків, 31.08.2015); V щорічна міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право» (Львів, 18.02.2016); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні» (Запоріжжя, 28–29.10.2016); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування» (Запоріжжя, 28–29.10.2016); Ecological and Economic Problems of International Trade: Summaries of the Fourth Biennial International Scientific Conference (Львів, 24–25.10.2017); La science et la technologie a l'ère de la société de l'information: dcoll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale (Бордо, Франція, 03.03.2019); Міжнародна наукова конференція «Криза сучасної системи безпеки: у пошуках нового міжнародного порядку» (Львів, 04–05.04.2019); I міжнародний експертний форум «Україна-Європа: між політичними деклараціями та експертними оцінками» (Львів, 13.09.2019).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли відображення у 6 статтях, з яких 4 опубліковано у наукових фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, та 2 статті у зарубіжних періодичних виданнях, а також у 7 тезах доповідей на наукових конференціях.

Структура роботи зумовлена проблематикою дослідження, його метою, предметом і завданнями. Дисертація складається зі вступу, переліку умовних позначень, трьох розділів, які охоплюють 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 255 сторінок, із них 36 сторінок – список використаних джерел, який складається з 359 найменувань, та 19 сторінок додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** викладено актуальність теми дослідження, визначено ступінь наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, його методологічну базу; сформульовано наукову новизну отриманих результатів; визначено їх теоретичне і практичне значення; наведено відомості про апробацію і публікацію результатів.

Перший розділ «Загальна характеристика фінансово-кредитного інституту міжнародного фінансового права» складається з трьох підрозділів і стосується аналізу історичних і теоретичних засад існування та функціонування фінансово-кредитного інституту.

У підрозділі 1.1. «Становлення міжнародних фінансово-кредитних відносин і фінансово-кредитного інституту у міжнародному фінансовому праві» здійснено історико-правовий аналіз становлення та розвитку міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, а також вивчено генезу наукових поглядів щодо фінансово-кредитного інституту.

Встановлено, що міжнародні економічні відносини виникли ще у 3 тисячолітті до н.е. Але в роботі проаналізовано лише ті відносини, які виникли після Другої світової війни, що одночасно співпало із заснуванням міжнародних організацій т.зв. «Бреттон-Вудської системи» та початком етапу сучасного міжнародного права.

Досліджено «Декларацію про встановлення нового міжнародного економічного порядку», ухвалену ГА ООН 1 травня 1974 року, для з'ясування чинників, що зумовили відповідний розвиток фінансово-кредитних правовідносин. Встановлено, що всім державам (відповідно до цієї Декларації) необхідно в рамках нового міжнародного економічного порядку надавати допомогу та сприяти економічному розвитку країн, що розвиваються, при цьому такі дії повинні вчинятися без жодних політичних і військових умов.

Виявлено, що з кінця ХХ століття на теренах пострадянського простору наука «міжнародного валютного права» отримала нові підходи, які виникли через поєднання позицій радянської та західної школи міжнародного права. Встановлено, що сьогодні відбувається розвиток міжнародних фінансово-кредитних правовідносин і становлення фінансово-кредитного інституту в міжнародному фінансовому праві.

У підрозділі 1.2. «Фінансово-кредитні відносини як об'єкт міжнародно-правового регулювання фінансово-кредитного інституту» встановлено місце фінансово-кредитного інституту міжнародного фінансового права у міжнародному публічному праві.

Проаналізовано структуру міжнародного права та визначено *фінансово-кредитний інститут міжнародного фінансового права* як сукупність правових норм, що регулюють фінансово-економічні й грошово-кредитні правовідносини, котрі виникають між суб'єктами міжнародного публічного (фінансового) права, в основі яких лежить публічний інтерес держави щодо ефективного внутрішнього функціонування економіки та які характеризуються тривалістю й систематичністю. Встановлено, що фінансово-кредитний інститут є самостійним інститутом міжнародного фінансового права, яке, своєю чергою, є підгалуззю міжнародного економічного права в структурі міжнародного публічного права.

Виявлено, що термін «фінансово-кредитні відносини» здебільшого використовується економістами, аніж юристами-міжнародниками, які, своєю

чергою, послуговуються такими словосполученнями, як «фінансові та валютно-кредитні відносини», «валютні відносини», «валютно-фінансові відносини» та «валютно-кредитні відносини». Проте всі ці терміни стосуються одних і тих правовідносин, а тому термін «фінансово-кредитні правовідносини» видається найбільш прийнятним і правильним.

Досліджено питання вживання терміну «валютний» стосовно внутрішньодержавних відносин, а також термінів «грошово-кредитний», «фінансово-кредитний» і «монетарний» щодо стабільності грошової одиниці та заходів міжнародного й національного характеру, які цю стабільність можуть забезпечити. Запропоновано застосовувати саме термін «фінансово-кредитний» задля уникнення можливого обмежувального тлумачення слів «грошовий» і «монетарний».

Визначено *міжнародні фінансово-кредитні правовідносини* як особливий різновид міжнародних економічних правовідносин, що підлягають міжнародно-правовому регулюванню, предметом якого є фінансово-кредитні, валютні та монетарні система й політика держави у частині, яка підлягає правовому регулюванню, в тому числі за участю інших суб'єктів міжнародного права.

У підрозділі 1.3. «Джерела фінансово-кредитного інституту як фундамент фінансово-кредитних правовідносин» здійснено аналіз міжнародного кредитного договору як основного джерела фінансово-кредитного інституту в міжнародному фінансовому праві.

Встановлено, що в межах кодифікованих (рамкових) джерел міжнародного фінансового права варто виділити системовстановлюючі джерела, такі як міжнародні договори, котрими закріплюються основи фінансово-кредитних відносин у світі (наприклад, результати Паризької, Генуезької та Бреттон-Вудської конференцій, де встановлювались нові форми таких відносин).

Виявлено, що договір може бути вміщено більш ніж в одному документі. До таких документів можна віднести меморандуми, кредитні договори, попередні розрахунки, плани виплат і траншів, акти про імплементацію тощо. Така форма міжнародного кредитного договору часто зустрічається в міжнародному фінансовому праві, однак це жодним чином не впливає на його дійсність.

Через специфіку кредитних правовідносин одним із необхідних елементів міжнародного кредитного договору є повернення кредитних коштів або (якщо договір безвідплатний) виконання проєкту, і ці юридичні факти повинні обов'язково відбутись до певної конкретної дати (*dead-line*).

Визначено *«рамкові угоди»* у міжнародному фінансовому праві як міжнародно-правові акти, документи й акти міжнародних економічних організацій та інші джерела міжнародного публічного права, в яких закріплено загальні положення та умови, що застосовуються до всіх договорів, котрі укладаються цією міжнародною економічною організацією чи іншим суб'єктом міжнародного публічного права. Ці договори мають невизначено-строковий або безстроковий

характер, адже їх умови спрямовані на уніфікацію процедури, отже можуть застосовуватись у різних міжнародних фінансово-кредитних правовідносинах.

Встановлено, що невиконання внутрішніх актів-рішень міжнародної економічної організації повинно накладати на держав-порушниць негативні наслідки – від обмеження можливостей укладення кредитних договорів до виключення такої держави з міжнародної економічної організації.

Також здійснено аналіз звичаю й актів міжнародних економічних організацій як джерел правового регулювання міжнародних фінансово-кредитних відносин. Норми Хартії економічних прав та обов'язків держав фактично є обов'язковими для усіх держав під час здійснення ними міжнародних економічних правовідносин, адже вони виникли внаслідок систематизації звичаєвих норм.

Виявлено, що принципи міжнародного права можуть бути правовою підставою для стримування проведення агресивної політики – так званих «валютних війн», хоча такі неправомірні дії держави зазвичай проводять непомітно та завуальовано. Після завершення «холодної війни» таку політику держави не провадять взагалі, однак головною ознакою «валютних війн» є їх латентність і можливість відстежувати неправомірні дії лише за їхніми наслідками.

Зазвичай рішення міжнародної організації про надання кредиту є одностороннім (і часто, але не завжди – внутрішнім) актом міжнародної організації. Оскільки перед наданням кредиту вчиняється низка й інших односторонніх актів – заява про бажання отримати кредит, меморандум про погодження та виконання заходів з підтримки економіки тощо – всі вони є послідовними документами іншого міжнародно-правового акту – міжнародного кредитного договору.

Система джерел міжнародних фінансово-кредитних правовідносин досить розвинута і налагоджена, що може свідчити насамперед про сформованість цього інституту міжнародного фінансового права.

Другий розділ «Структура міжнародних фінансово-кредитних відносин» складається з двох підрозділів і стосується аналізу об'єкта, суб'єктів та учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, а також їх прав і обов'язків, що виникають із цих правовідносин.

У підрозділі 2.1. «Об'єкт та учасники міжнародних публічних фінансово-кредитних відносин» здійснено правовий аналіз питання об'єкта й учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин.

Об'єктом міжнародних фінансово-кредитних відносин виступатимуть кредити, позики, гранти, кредитні зобов'язання тощо. Встановлено, що в міжнародному праві немає різниці між термінами «позика», «грант» і «кредит», незважаючи на відмінність між ними у національному праві (звідки вони були запозичені). Тому всі договори та акти у сфері міжнародних публічних фінансово-кредитних правовідносин слід називати спільним терміном «міжнародний кредитний договір». Визначено, що основою для цих відносин є *міжнародний кредитний*

договір як міжнародна угода за участю суб'єктів міжнародного фінансового права щодо виникнення, зміни та припинення фінансово-кредитних відносин, зокрема укладення, зміни, розірвання, виконання, а також контролю за виконанням та покладення відповідальності за невиконання міжнародних кредитів.

До суб'єктів міжнародного фінансового права віднесено держави, міжнародні міжурядові організації та інших суб'єктів міжнародного права. Серед учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин слід виокремити, залежно від форми закріплення у міжнародних договорах та їх ролі у відносинах: Позичальника, Кредитора, Банк, Гаранта, Виконавця проєкту та інших учасників. Учасниками міжнародних фінансово-кредитних правовідносин іа міжнародного кредитного договору можуть бути суб'єкти міжнародного права, їх представники та окремі органи, а також фізичні й юридичні особи, що безпосередньо не володітимуть правосуб'єктністю, але реалізовуватимуть права та обов'язки суб'єктів міжнародного права.

Проаналізовано право кожної держави просити у інших держав надання кредиту. При цьому держава, яку просять про такий кредит і яка має відповідну фінансову можливість, має обов'язок такий кредит надати. Ненадання такого кредиту (порушення зазначеного обов'язку) може бути правомірним лише у випадку, якщо на таку державу-Позичальника накладено економічні санкції (в тому числі у формі економічної ізоляції).

У підрозділі 2.2. «Зміст міжнародних фінансово-кредитних відносин» здійснено аналіз питань правосуб'єктності у фінансово-кредитному інституті в цілому та певних характерних прав і обов'язків зокрема, а також акцентовано увагу на питанні настання відповідальності за невиконання обов'язків у таких відносинах.

На прикладі МВФ підтверджено тезу, що для реалізації своєї правоздатності «великі» держави мають більшу кількість голосів, оскільки голосування здійснюється на підставі квот, які «малі» держави через об'єктивні економічні причини собі забезпечити не можуть.

Досліджено право сторін щодо денонсації як форми припинення міжнародного кредитного договору, та визначено, що це тривалий процес, який передбачає реституцію – повернення всіх позичених коштів і сплату відсотків за їх виконання. Оскільки дуже часто договір не передбачає інших умов чи вимог, то й припинення міжнародного кредитного договору співпадає з його виконанням. У політичному контексті окремі випадки виконання міжнародно-правових кредитних зобов'язань можна назвати денонсацією, наприклад, під час розірвання дипломатичних зв'язків чи небажання подальшої співпраці, або як результат застосування санкцій тощо.

Встановлено також, що рамкова угода МВФ (на відміну від МБРР) передбачає процедуру реалізації права сторони на припинення співпраці, а отже надає можливість державі безперешкодно припинити її участь у Фонді.

Третій розділ «Міжнародні фінансово-кредитні правовідносини за участю України» складається з двох підрозділів і стосується аналізу фінансово-кредитних відносин (зокрема у формі кредитних договорів) між Україною та іншими суб'єктами міжнародного права.

У підрозділі 3.1. «Фінансово-кредитні правовідносини України з міжнародними організаціями Бреттон-Вудської системи» здійснено порівняльний та узагальнюючий аналіз міжнародних кредитних договорів і фінансових правовідносин, що виникають між Україною та МВФ, МБРР та іншими міжнародними організаціями групи Світового банку.

Встановлено, що надання більших чи менших обсягів кредитних коштів для певних сфер економіки є цілком зваженим рішенням Світового банку, а отже не порушує принципів міжнародного права (таких як «невтручання у внутрішні справи», «суверенна рівність» тощо).

Визначено, що рішення та заяви МВФ часто можуть бути ключовими і вирішальними при ухваленні питань про надання чи ненадання кредитів державі іншими міжнародними організаціями, хоча це і не є метою діяльності МВФ. А форма кредитування МВФ дещо розширено тлумачить саму сутність кредитного договору. Валюта у таких відносинах, відповідно до цілей МВФ, є не лише інструментом, але й засобом здійснення фінансово-кредитних відносин.

Досліджено декілька стандартизованих форм (видів, механізмів), за якими МВФ здійснює кредитування.

На прикладі співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями Бреттон-Вудської системи простежено багатогранність і багатофакторність цих відносин. Політико-економічний аспект вносить свої корективи у питання правового регулювання, а міжнародний кредитний договір виступає важливим інструментом врегулювання цих відносин. Сьогодні поки не можна простежити вплив права на ці відносини, адже міжнародне фінансове право лише обслуговує систему міжнародних фінансово-кредитних відносин.-

У підрозділі 3.2. «Інші міжнародні фінансово-кредитні правовідносини України» здійснено аналіз міжнародних кредитних договорів України з іншими суб'єктами міжнародного права.

Встановлено, що загальні умови фінансування проєкту ЄС долучаються до кожної угоди про фінансування, при цьому всі необхідні відхилення від таких умов фіксуються в основній частині договору. Зручність такого способу полягає в тому, що прописані раніше умови є універсальними та «рамковими», а отже, за загальним правилом можуть стосуватися будь-яких відносин. Фактично, такі умови виступають прототипом «публічної оферти» у національному праві. І аналогічно до національного права – всі особливості та специфічні характеристики кредитного договору, що відрізняються від стандартних («рамкових») умов, фіксуються безпосередньо в тексті кредитного договору (ця частина договору називається «особливі умови»).

Досліджено, що сторони мають вибір між внесенням змін до чинного договору (якщо такі зміни були дозволені договором) та укладенням нового договору з відсильними нормами. На результат виконання цих кредитних договорів такий вибір форм продовження співпраці не впливатиме.

Підтверджено, що світова спільнота підтримує правомірну позицію України щодо протидії та засудження злочинних дій, що вчиняються терористичними організаціями в Криму і на Сході України. Свою підтримку держави та міжнародні організації фіксують також і шляхом укладення відповідних фінансово-кредитних договорів для покращення інфраструктурного середовища України.

Виявлено, що схожість цілей у ЧБТР та МВФ, а також використання спільних одиниць обліку, свідчить про бажання створити регіональний аналог МВФ.

Проаналізовано, що держави також мають прагнути до залучення коштів через небанківські фінансові інститути. Встановлено, що таке залучення є виправданим лише через грантові (безповоротні) форми фінансування, адже додаткове договірне навантаження та економіко-політичні зобов'язання в рамках міжнародного права можуть негативно позначитися на внутрішніх справах держави.

ВИСНОВКИ

У **висновках** сформульовано найбільш суттєві результати й положення дисертаційного дослідження, наведено теоретичні узагальнення і нове вирішення наукового завдання, яке полягало у комплексній характеристиці правового регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві:

1. Становлення та розвиток фінансово-кредитного інституту має досить тривалу історію, хоча міжнародне фінансове право як підгалузь міжнародного економічного права в системі міжнародного публічного права виникло не так давно. Світова валютно-фінансова система та міжнародні фінансово-кредитні правовідносини пройшли три основні стадії еволюційного розвитку: «Золотий стандарт», Бреттон-Вудську багатосторонню валютну систему та Ямайську (або Кінгстонську) валютну систему (з 1976 року і донині).

Після розпаду соціалістичного табору наука «міжнародного валютного права» (як прототип сучасного міжнародного фінансового права) в пострадянській Україні отримала нові підходи, які виникли через поєднання позицій радянської та західної школи міжнародного права. Зазначені підходи щодо того, як здійснюється правове регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві, підлягають перегляду.

2. Міжнародні фінансово-кредитні правовідносини – це особливий різновид міжнародних економічних відносин, що підлягають міжнародно-правовому регулюванню, об'єктом якого є фінансово-кредитні, валютні та монетарні

система й політика держави у частині, що підлягає впливу світової спільноти (інших суб'єктів міжнародного права). Аналіз структури міжнародного права дає можливість стверджувати, що міжнародне публічне право складається з галузей, серед яких є міжнародне економічне право, котре поділяється на підгалузі, до яких, зокрема, належить міжнародне фінансове право. В рамках цієї підгалузі існують інститути міжнародного фінансового права. Одним із таких елементів є фінансово-кредитний інститут, що є сукупністю правових норм, які регулюють фінансово-економічні та грошово-кредитні правовідносини, котрі виникають між суб'єктами міжнародного публічного (фінансового) права, в основі яких лежить публічний інтерес держави щодо ефективного внутрішнього функціонування економіки, та які характеризуються тривалістю та систематичністю.

3. На підставі положень Віденських конвенцій про міжнародні договори такі документи, як меморандуми, кредитні договори, попередні розрахунки, плани виплат і траншів та акти про імплементацію в рамках одного кредитного проекту є складовими частинами одного міжнародного договору (міжнародного кредитного договору), адже містять істотні умови договору, права та обов'язки учасників договору, а також інші положення, без яких виконання договору стає неможливим. Тому міжнародний кредитний договір може бути зафіксований більш ніж в одному документі, що досить часто зустрічається в міжнародному економічному праві, однак така форма міжнародного договору жодним чином не впливає на його дієвість.

Міжнародний кредитний договір за своєю правовою природою є міжнародною угодою, що регулює публічні відносини, які виникають між суб'єктами міжнародного фінансового права щодо питань виникнення, зміни та припинення фінансово-кредитних правовідносин, зокрема укладення, зміни, розірвання, виконання, а також контролю за виконанням та покладення відповідальності за невиконання міжнародних кредитів. Цей договір сьогодні є важливим джерелом сучасних фінансово-кредитних правовідносин, а акти міжнародних організацій виступають допоміжним джерелом міжнародного економічного права. Поєднання цих джерел можна вважати особливістю міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. Важливу роль у фінансово-кредитних відносинах грають рамкові угоди.

Норми Хартії економічних прав та обов'язків держав за своєю природою є обов'язковими для всіх держав під час здійснення ними міжнародних економічних правовідносин, адже виникли вони внаслідок систематизації звичаєвих норм. Фінансова підтримка «дружнього» уряду може бути надана шляхом додаткових преференцій і кредитів. Вирішення міжнародних публічних фінансово-кредитних спорів здебільшого відбувається у позасудовому порядку. Сукупність односторонніх актів учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин (такі як рішення міжнародної організації про надання кредиту, заява про бажання отримати кредит, меморандум про погодження та виконання

заходів з підтримки економіки (наприклад, покращення платіжного балансу) тощо) є послідовними документами іншого міжнародно-правового акту – міжнародного кредитного договору.

4. Об'єктами міжнародних фінансово-кредитних відносин виступають кредити, позики, гранти, кредитні зобов'язання тощо. Незважаючи на те, що в національному праві різних країн простежується класична позиція щодо розмежування понять «позика», «позичка» та «кредит», у міжнародному праві цими термінами позначені майже однакові за своєю правовою природою договори, між якими таке розмежування здійснити не можна. Також розуміння міжнародного кредитного договору як фінансового інструмента в міжнародному економічному праві дозволяє вирішити проблему щодо тлумачення міжнародних кредитних договорів за участю МВФ, які віддалено нагадують кредити в їх класичному розумінні, і натомість виглядають як класичні ф'ючерсні договори валютно-обмінних операцій на міжнародному рівні.

До суб'єктів міжнародного фінансового права віднесено держави, міжнародні міждержавні організації, державоподібні утворення та народи, що борються за самовизначення. А до учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, залежно від форми закріплення у міжнародних договорах та їх ролі у відносинах: Позичальника, Кредитора, Банк, Гаранта, Виконавця проєкту та інших учасників. Наразі ТНК не можна вважати суб'єктами міжнародного права (в тому числі міжнародного фінансового права), але вони можуть іноді виступати учасниками міжнародних фінансово-кредитних правовідносин.

5. Значна частина міжнародних фінансово-кредитних правовідносин проходить два етапи: етап «Намірів» та етап «Договору». Етап «Намірів» передбачає дію різноманітних Меморандумів, що містять ряд економіко-політичних і правових рекомендацій для покращення платіжного балансу держави, котра бажає стати Позичальником. Така держава подає та пропонує свій календар виконання цих рекомендацій, проте протягом дії договору вона може припинити здійснювати визначену економічну та соціальну політику, або ж виконати її прискорено. Якщо вона не виконує ці заходи до моменту закінчення дії договору, то, зазвичай, і відповідну частину кредиту вона не отримає. З іншої сторони, це не забороняє їй повторно звернутися до Кредитора з проханням про укладення нового Меморандуму.

Етап «Договору» передбачає існування міжнародних фінансово-кредитних правовідносин у цілому, їх зміну та припинення, а також регулює питання відповідальності за невиконання фінансово-кредитних відносин. За аналогією з кредитними відносинами у приватному праві, відсутність заходів обмеження та покарання прямо впливає на небажання сторони (Кредитора) до укладення кредитного договору. Міжнародне право не дає можливості застосовувати аналогічні зобов'язуючі заходи, що й у національному праві (такі як забезпечення позову, судовий чи нотаріальний примус через залучення органів виконання

рішень та приписів тощо), міжнародне економічне право послуговується зазвичай «стимулюючими» засобами. Одним із них якраз і виступає обмеження подальшої співпраці.

6. Надання необхідних обсягів кредитних коштів у певні сфери економіки є цілком зваженим рішенням держави-Позичальника та міжнародної організації (Кредитора), а отже не порушує принципів міжнародного права (таких як «невтручання у внутрішні справи», «суверенна рівність» тощо). Наявність затверджених Концепцій співпраці стимулює державу до вчинення конкретних дій, а у випадку, якщо ці цілі суперечать інтересам держави, існує політична та правова можливість зміни такої Концепції за правилами зміни міжнародних договорів. Форма кредитування МВФ дещо розширено тлумачить саму сутність кредитного договору. Відповідно до цілей МВФ, валюта у таких відносинах є не лише інструментом, але й засобом здійснення фінансово-кредитних відносин. Для держави важливим є функціонування власної грошово-кредитної системи. Зокрема, властивістю більшості сучасних держав є функціонування власної валюти та наявність власного державного органу, який займається регулюванням монетарної політики держави й емісією грошей.

Більш ніж за 25 років у Міжнародному банку реконструкції та розвитку було зареєстровано 107 проєктів, стороною яких є Україна, з них 19 мають статус «Відмовлено» (*Dropped*), 69 – «Завершені» (*Closed*), і 19 – «Активних» (*Active*). З Міжнародним валютним фондом Україна розпочала 11 проєктів (із них зараз активних – 1) у двох видах: *Standby Arrangement* та *Extended Fund Facility*.

7. Незалежно від кількості та назви міжнародних актів, якщо вони укладені між тими самими суб'єктами, щодо того самого предмету, вони вважатимуться окремими документами одного міжнародного кредитного договору. Загальні умови фінансування проєкту ЄС долучаються до кожної угоди про фінансування, при цьому всі необхідні відхилення від таких умов фіксуються в основній частині договору. Світова спільнота підтримує правомірну позицію України щодо протидії та засудження злочинних дій, які вчиняються терористичними організаціями в Криму та на Сході України. Свою підтримку вони фіксують і шляхом укладення відповідних фінансово-кредитних договорів для покращення інфраструктурного середовища України. Схожість цілей у ЧБТР і МВФ, а також використання спільних одиниць обліку, свідчить про бажання створення регіональної міжнародної економічної організації за аналогією до МВФ. Однак для організації, що надають фінансування, важливим є наявність постійно діючого члена-донора, коштами якого такі держави-Позичальники зможуть користуватись. Тому і кількість міжнародних кредитних договорів з такими організаціями є незначною.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

В яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Грабинський М. І. Міжнародне публічне економічне право та міжнародне приватне економічне право : порівняльно-правова характеристика. *Порівняльно-аналітичне право*. Ужгород, 2015. № 3. С. 257–259. URL: http://www.pap.in.ua/3_2015/75.pdf
2. Грабинський М. І. Основні етапи розвитку міжнародних валютних правовідносин. *Альманах міжнародного права*. Одеса, 2016. № 12. С. 44–52.
3. Грабинський М. І. Сучасний погляд на суб'єктів міжнародних економічних правовідносин. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Київ, 2016. № 4. С. 277–281.
4. Грабинський М. І. Роль принципів міжнародного права у регулюванні міжнародних фінансово-кредитних відносин. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. Львів, 2018. Вип. 44. С. 201–211.
5. Hrabynskyy M. I. The role of the international loan agreement among the sources of public international law. *Evropské politické a právní diskurz*. 2019. Vol. 6, Iss. 1. P. 12–17.
6. Грабинский М. И. Возникновение финансово-кредитных отношений в международном публичном праве. *Legea și Viața* : Междунар. научно-практ. прав. журнал. 2019. № 3/2 (327). С. 30–34.

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Грабинський М. І. Міжнародне економічне право : приватно-правовий та публічно-правовий аспекти. *Развитие науки в XXI веке* : материалы V Междунар. заочной научно-практ. конф. (Харьков, 31.08.2015). Донецк : научно-информ. центр «Знание», 2015. С. 79–83.
8. Грабинський М. І. Історія становлення фінансово-економічних та валютно-кредитних публічних правовідносин. *Сучасні тенденції міжнародних відносин : політика, економіка, право* : зб. наук. праць V Щорічної міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18.02.2016). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. С. 46–49.
9. Грабинський М. І. Учасники міжнародних публічних фінансово-кредитних правовідносин. *Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28–29 жовтня 2016 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2016. С. 154–157.
10. Грабинський М. І. Класифікація суб'єктів міжнародного фінансового права. *Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28–29 жовтня 2016 р.). Запоріжжя : ЗМГО «Істина», 2016. С. 14–16.
11. Грабинський М. І. Класифікація міжнародних економічних, фінансових та кредитних договорів. *La science et la technologie a l'ure de la sociiütü de*

l'information : dcoll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale (Bordeaux, 3 mars, 2019). Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. Vol. 3. P. 18–21.

12. Грабинський М. І. Стабільність міжнародних фінансово-кредитних правовідносин (на прикладі МВФ та МБРР). *Криза сучасної системи безпеки : у пошуках нового міжнародного порядку* : матеріали Міжнар. наук.- конф. (Львів, 4–5 квітня 2019 р.). Львів : Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, 2019. С. 50–53.

13. Грабинський М. І. Про доцільність попередньої правової експертизи міжнародних кредитних угод. *Україна-Європа: між політичними деклараціями та експертними оцінками* : матеріали I Міжнар. експертного форуму (13 вересня 2019 року, Львів). Львів, 2019. С. 55–56.

АНОТАЦІЯ

Грабинський М. І. Правове регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2021.

Дисертація присвячена аналізу правового регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві. В рамках дисертаційного дослідження вперше обґрунтовано необхідність виокремлення фінансово-кредитного інституту міжнародного фінансового права та визначено його місце в системі міжнародного права. Цей інститут визначено як сукупність правових норм, що регулюють фінансово-економічні та грошово-кредитні правовідносини, які виникають між суб'єктами міжнародного публічного (фінансового) права, в основі яких лежить публічний інтерес держави щодо ефективного внутрішнього функціонування економіки. Фінансово-кредитний інститут є самостійним інститутом міжнародного фінансового права, яке, своєю чергою, є підгалуззю міжнародного економічного права в структурі міжнародного публічного права.

З'ясовано, що міжнародний договір наразі є головним джерелом сучасних фінансово-кредитних відносин, акти міжнародних організацій виступають допоміжним джерелом міжнародного економічного права, а їх влучне поєднання можна вважати особливістю міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. Виявлено, що на відміну від національного законодавства, у міжнародному праві немає відмінності щодо вживання термінів «кредит» і «позиція».

Дисертація вперше розмежовує питання суб'єктів міжнародного фінансового права та учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. До суб'єктів міжнародного фінансового права віднесено держави, міжнародні міжурядові організації та інші суб'єкти міжнародного права. А до учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, залежно від форми

закріплення у міжнародних договорах та їх ролі у відносинах, віднесені: Позичальник, Кредитор, Банк, Гарант, Виконавець проєкту та інші учасники.

У рамках цього дослідження вперше виявлено особливий порядок укладення та специфічні істотні умови міжнародних кредитних договорів. Незалежно від кількості та назв міжнародних актів, якщо вони укладені між тими самими суб'єктами, щодо того самого предмету, вони вважатимуться окремими документами одного міжнародного договору. Встановлено, що положення про транші є однією з істотних умов міжнародного кредитного договору.

Ключові слова: міжнародне економічне право, міжнародне фінансове право, міжнародні фінансово-кредитні правовідносини, міжнародний кредит, кредитний договір, принципи міжнародного економічного права, Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський Союз.

АННОТАЦИЯ

Грабинский М. И. Правовое регулирование финансово-кредитных отношений в международном публичном праве. Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. Национальный университет «Одесская юридическая академия». Одесса, 2021.

Диссертация посвящена анализу правового регулирования финансово-кредитных отношений в международном публичном праве. В рамках диссертационного исследования впервые обоснована необходимость выделения финансово-кредитного института международного финансового права и определено его место в системе международного права. Этот институт можно определить как совокупность правовых норм, регулирующих финансово-экономические и денежно-кредитные правоотношения, возникающие между субъектами международного публичного (финансового) права, в основе которых лежит публичный интерес государства к эффективному внутреннему функционированию экономики. Финансово-кредитный институт является самостоятельным институтом международного финансового права, в свою очередь является подотраслью международного экономического права в структуре международного публичного права.

Выяснено, что международный договор на сегодня является главным источником современных финансово-кредитных отношений, а акты международных организаций выступают вспомогательными источниками международного экономического права, их точное сочетание можно считать особенностью международных финансово-кредитных правоотношений. Выявлено, что в отличие от национального законодательства, в международном праве нет различия в употреблении терминов «кредит» и «ссуда».

Диссертация впервые разграничивает вопросы субъектов международного финансового права и участников международных финансово-кредитных правоотношений. К субъектам международного финансового права отнесены государства, международные межправительственные организации и другие субъекты международного права. А к участникам международных финансово-кредитных правоотношений отнесены, в зависимости от формы закрепления в международных договорах и их роли в отношениях: Заемщик, Кредитор, Банк, Гарант, исполнитель проекта и другие участники.

В рамках этого исследования впервые обнаружен особый порядок заключения международных кредитных договоров и их специфические существенные условия. Независимо от количества и названия международных актов, если они заключены между теми же субъектами, в отношении того же предмета, они будут считаться отдельными документами одного международного договора. Установлено, что положение о траншах является одним из существенных условий международного кредитного договора.

Ключевые слова: международное экономическое право, международное финансовое право, международные финансово-кредитные правоотношения, международный кредит, кредитный договор, принципы международного экономического права, Международный валютный фонд, Международный банк реконструкции и развития, Европейский Союз.

SUMMARY

Hrabynskiy M. I. Legal Regulation of Financial and Credit Relations in Public International Law. Manuscript.

The thesis for obtaining a scientific degree of the Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.11 «International Law». National University «Odesa Law Academy». Odesa, 2021.

The thesis is devoted to the analysis of legal regulation of financial and credit relations in public international law. In the framework of the research, for the first time, the necessity of the allocation of the institute of international financial and credit legal relations was substantiated and its place in the system of international law was determined. This institute can be defined as a set of legal norms regulating financial, economic, and monetary legal relations that arise between subjects of public international financial law, which are based on the public interest of the state regarding the effective internal functioning of the economy. The institute of international financial and credit relations is an independent institute of international financial law, which in turn is a sub-branch of international economic law in the structure of public international law.

It was clarified that an international treaty today is an important and main source of modern financial and credit relations, and acts of international organizations serve as an auxiliary and clarifying source of international economic law, and their perfect

combination can be considered as a feature of international financial and credit relations. The paper examines the influence and limits of the application of the general principles of law, the basic principles of international law and the branch principles of international economic law in international public financial and credit relations for the first time. It is established that the system of sources of international financial and credit relations is quite developed and well-established, which can testify above all to the development and formation of this institute of international financial law in particular and in general. It has been found that, unlike national legislation, there is no difference in the use of the terms «credit» and «loan» in international law.

The thesis for the first time delimits the questions of subjects of international financial law and participants of international financial-credit legal relations. Subjects of international financial law include states, international organizations and other subjects of public international law. Participants in international financial relations are attributed, depending on the form of fixing in international treaties and their role in relations: Borrower, Lender, Bank, Guarantor, Contractor and other participants.

In the framework of this study, for the first time, a special procedure for the conclusion and specific essential conditions of international loan agreements was issued. Irrespective of the number and title of international instruments, if they are concluded between the same entities, on the same subject, they will be considered as separate documents of one international treaty. In order to effectively control the spending of funds by borrowers in public international law, the mechanism of gradual (phased, tranche) payment of borrowings is practiced. In this case, the provisions on tranches can be considered one of the essential conditions of an international loan agreement, since information about it is usually fixed, even if a single tranche is foreseen.

The materials of the paper, formulated conclusions, suggestions and recommendations can be used in research work (as a basis for further research), in law-making activities (during the development of the standard of legal and international legal acts), in law-enforcement activities (in the work of the Government of Ukraine, within the framework of financial and economic cooperation of Ukraine with international economic organizations the World Bank, the IMF, the EBRD, the EIB, etc., the European integration of Ukraine, the harmonization of Ukraine's legislation with European legal standards, etc.) in the educational process (when teaching students of higher educational institutions courses «Public International Law», «Law of International Organizations», «Law of International Treaties», «International Economic Law» and «International Financial Law», as well as in the preparation of relevant sections of textbooks, manuals and methodical instructions), etc.

Key words: international economic law, international financial law, international financial and credit relations, international credit, loan agreement, principles of international economic law, International Monetary Fund, International Bank for Reconstruction and Development, European Union.

Підписано до друку 18.03.2021.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 2103-31.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com

